

УДК 378.147:811.111

Світлана БІЛОУС

аспірант Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

м. Київ, Україна

e-mail: svetabilous@gmail.com

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ АНГЛІЙСЬКОГО УСНОГО МОНОЛОГІЧНОГО ПЕРСУАЗИВНОГО МОВЛЕННЯ

В статті висвітлюються результати перевірки ефективності розробленої методики навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення. Описано етапи експерименту та критерії оцінювання умінь продукувати монологічне персуазивне мовлення.

Ключові слова: експериментальне навчання, критерії оцінювання, персуазивне мовлення, монологічне мовлення, U-критерій Манна-Уїтні.

Процеси інтеграції і глобалізації ставлять перед вищими навчальними закладами завдання формувати гармонійно розвинену особистість, здатну здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію, а відтак успішно функціонувати в суспільстві. Саме тому у процесі підготовки майбутніх філологів іноземної мови, здатних користуватися різноманітними стратегіями мовлення, вербальними, невербальними та паравербальними засобами у процесі досягнення комунікативних інтенцій, персуазивність (стратегія переконання) в комплексі аргументативних, емотивних та оцінних тактик стає ефективною комунікативною стратегією.

Прагматичний аспект комунікативної діяльності наразі став наріжним каменем фундаментальних та прикладних досліджень не лише лінгвістів, а й методистів, які присвячують науковій праці пошуку шляхів формування внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікативної діяльності особистості. Аналіз теоретичних і практичних напрацювань таких вчених як І. Антонова, О. Баранова, С. Борисова, Г. Гаврилова, А. Голоднов, О. Дідух, Д. Носкова, присвячених навчанню студентів ВНЗ різних аспектів персуазивності, дав можливість встановити, що вчені приділяли увагу формуванню аргументативних умінь та стратегій. Проте вважаємо, що персуазивне мовлення не може досягати повною мірою інтенції адресанта, якщо воно позбавлене емотивних та оцінних тактик, які надають мовленню більшої виразності та перлокутивної сили.

Теоретичні праці з лінгвістики, методики, психолінгвістики, педагогічні спостереження за

процесом навчання англійської мови студентів-філологів дозволили нам висунути гіпотезу, яка ґрунтується на припущенні, що ефективність навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення зумовлена і буде високою, якщо студенти в межах домінуючої персуазивної стратегії мовлення будуть використовувати визначені нами аргументативні, емотивні та оцінні тактики, а також засоби їх вербального та невербального вираження, якщо буде дотримано етапність процесу навчання, забезпечено процес навчання системою спеціально підготовлених вправ та завдань.

Розроблена гіпотеза потребувала проведення перевірки в ході експериментального навчання.

Поділяючи погляди П. Гурвича, методичний експеримент розуміємо як організовану для вирішення методичної проблеми спільну діяльність учасників експерименту та експериментатора, невід'ємними ознаками якого є: точна обмеженість у часі, визначення гіпотези, яка підлягала експериментальній перевірці, розроблення плану та структури експерименту відповідно до висунутої гіпотези, вимірювання вихідного і заключного стану знань, навичок та умінь учасників експерименту [4, 39–40]. Окрім означених характеристик експерименту, на основі аналізу дисертацій, захищених з методики навчання іноземних мов за останні десятиліття [2; 5; 6; 7], додаємо визначення мети та завдань експерименту в цілому та його етапів зокрема, об'єктів експериментального дослідження, добір учасників експерименту, визначення варіюваної та неваріюваних умов експерименту.

Мета експерименту полягала у перевірці ефективності авторської методики навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення у чотири етапи з дотриманням окреслених вербальних, невербальних та паравербальних засобів, жанрово-композиційних особливостей аналітичного коментаря та публічного виступу, на основі визначених підходів та принципів, за допомогою методів вправляння та проектів, а також з використанням розробленої нами підсистеми вправ та завдань.

Відповідно до поставленої мети було визначено низку завдань експерименту:

- 1) провести передекспериментальний зріз для виявлення підсумкового рівня сформованості умінь англійського усного монологічного персуазивного мовлення у студентів контрольної групи (КГ), які вивчали англійську мову не за авторською методикою;
- 2) підготувати матеріали експерименту, спланувати хід та організацію експериментального навчання;
- 3) провести експериментальне навчання за авторською методикою, запровадивши два її варіанти;
- 4) провести післяекспериментальний зріз для виявлення підсумкового рівня сформованості умінь англійського усного монологічного персуазивного мовлення у студентів експериментальних груп (ЕГ), які вивчали англійську мову за авторською методикою;
- 5) проаналізувати результати післяекспериментального зрізу, порівняти результати студентів КГ та ЕГ, результати двох ЕГ, які навчалися за двома варіантами авторської методики;
- 6) за статистичних методів здійснити опрацювання даних результатів експерименту, довести або спростувати ефективність авторської методики в цілому та кожного з її варіантів зокрема.

За характером експеримент був природнім, вертикальним та відкритим [4, 26–36]. Об'єктами експериментального дослідження стали вміння студентів продукувати англійське усне монологічне персуазивне мовлення в жанрах аналітичного коментаря та публічного виступу.

У процесі експериментальної роботи перевірявся рівень сформованості знань, навичок та умінь, а саме:

- знання предмету повідомлення, функціональних підтипів персуазивного мовлен-

ня (аргументування, спростування, полеміка), композиційних особливостей, системи необхідних тактик, мовних засобів лінгвосоціокультурних особливостей реалізації персуазивного мовлення в жанрах аналітичного коментаря та публічного виступу;

- лексичні, граматичні, фонетичні, лінгвосоціокультурні та стилістичні навички, необхідні для продукування англійського усного монологічного персуазивного мовлення;
- інтерпретаційні, організаційно-прогностичні, лінгвостилістичні, стратегічно-прагматичні, жанрово-композиційні, соціокультурні, тактичні та текстово-продуктивні вміння.

До неварійованих умов експерименту ми віднесли: незмінний склад студентів у навчальних групах; цілі та зміст навчання англійського усного монологічного персуазивного мовлення; підходи, принципи, методи навчання, матеріали для навчання персуазивного мовлення, комплекси вправ та етапи їх реалізації; однакова кількість годин на навчання персуазивного мовлення в жанрах аналітичного коментаря та публічного виступу; об'єкти контролю і критерії оцінки умінь та навичок студентів.

Варійованою умовою експерименту була наявність некомунікативних вправ на тактико-умовно-комунікативному етапі в ЕГ2 та їх відсутність в ЕГ1. Вибір такої варійованої умови зумовлений тим, що студенти-філологи четвертого курсу мають високий рівень лексичної, фонетичної, граматичної, лінгвосоціокультурної компетентності. Тому постало питання: чи потрібно упроваджувати в навчання спеціальні вправи для формування відповідних навичок, чи можна перейти з рецептивно-аналітичного етапу до роботи з одиницями тактичного рівня, уникнувши роботи з рівнем мовних одиниць.

В експерименті взяли участь 82 студенти (2 експериментальні групи: ЕГ1 – 24 осіб, ЕГ 2 – 22 осіб, та об'єднана контрольна група КГ у складі 36 осіб) четвертого курсу Київського національного університету імені Тараса Шевченка, які навчаються за спеціальністю «Філологія» в межах навчальної дисципліни «Практичний курс другої мови (аспект: практика мовлення)». Добираючи дві ЕГ з числа студентів 4 курсу бакалаврату, ми переслідували ціль запровадити два варіанти авторської методики і вибрати більш оптимальний, зіставити результати навчання студентів ЕГ після навчання за авторсь-

Таблиця 1 – Структура методичного експерименту

№	Етапи експерименту	Час проведення	Кількість годин на 1 групу	Кількість груп	Завдання етапів
1	Передекспериментальний зріз	Лютий 2017 р.	4 години на 1 групу (2 год. на презентацію аналітичного коментаря і 2 год. – на публічний виступ)	2	Для виявлення підсумкового рівня сформованості умінь англійського усного монологічного персуазивного мовлення у студентів КГ.
2	Експериментальне навчання	Лютий – березень 2017 р.	20 год. аудиторних і 20 год. самостійної роботи на групу	2	Упровадження авторської методики навчання англійського усного монологічного персуазивного мовлення у двох її варіантах.
3	Післяекспериментальний зріз	Квітень 2017 р.	4 години на 1 групу (2 год. на презентацію аналітичного коментаря і 2 год. – на публічний виступ)	2	Виявлення підсумкового рівня сформованості умінь англійського усного монологічного персуазивного мовлення у студентів ЕГ, які навчалися за авторською методикою.

кою методикою з результатами студентів КГ, тим самим підтвердити або спростувати ефективність авторської методики.

Експеримент тривав 48 годин, з яких частка аудиторних зайняла 28 годин. Структуру методичного експерименту представлено у таблиці 1.

Для реалізації експерименту, а також для виявлення його якісних та кількісних результатів необхідно було визначитися з критеріями та нормами оцінювання знань, навичок та вмій студентів. Аналіз наукових праць, присвячених оцінюванню умінь усного монологічного мовлення [3; 5; 6] дав можливість дібрати низку критеріїв для оцінювання персуазивного мовлення, зокрема: критерій інформативності повідомлення, критерій цілісності повідомлення (дотримання теми, зв'язність мікротем з головною темою повідомлення, дотримання композиції повідомлення з урахуванням функціонального підтипу (аргументування, спростування, полеміка). Проте означені критерії не дозволяють якісно здійснити моніторинг опанування студентами іншомовного монологічного персуазивного мовлення, тому нами було

виділено ще чотири критерії. Критерії та норми оцінювання унаочнено в таблиці 2.

Перевірку рівня сформованості умінь продукувати персуазивні висловлювання студентами, які вивчали англійську мову як фах упродовж усього періоду навчання, в передекспериментальному зрізі в КГ та післяекспериментальному зрізах у ЕГ1 та ЕГ2 ми здійснювали за допомогою завдання на підготовку у міні-групах (по 4 особи) доповіді-переконання на такі теми:

- Мої університетські роки (виступ перед першокурсниками про досвід та здобутки вашого навчання в університеті);
- Успіх вашої кар'єри та правильність вибору (переконайте роботодавців або членів відбіркової комісії, що ви є кращим кандидатом на посаду або отримання стипендії на навчання);
- Майбутнє країни в наших руках (участь у публічній полеміці на зборах студентського активу університету);
- Скажи палінню – ні! (агітаційний виступ до міжнародного дня відмови від паління).

Таблиця 2 – Критерії оцінювання умінь усного англійського монологічного персуазивного мовлення

Кількість балів	Критерій
5-4-3-2-1	Критерій інформативності повідомлення
5-4-3-2-1	Критерій цілісності повідомлення
5-4-3-2-1	Критерій відповідності мовленнєвих тактик доміантній персуазивній стратегії
5-4-3-2-1	Критерій кількості та розмаїття використання мовленнєвих тактик
5-4-3-2-1	Критерій відповідності вербальних, невербальних та паравербальних засобів реалізації мовленнєвих тактик
5-4-3-2-1	Критерій дотримання норм персуазивної комунікації, регламентованої англомовною культурою або субкультурою певних груп

Максимальна кількість балів – 30 балів

Виступи учасників експерименту проаналізовано відповідно до критеріїв оцінювання із виставленням відповідної кількості балів за кожним критерієм, після чого обчислювався коефіцієнт навченості за В. Беспальком [1].

За результатами передекспериментального зрізку середній коефіцієнт навченості склав 0,71. Хоча такий показник вважається достатнім, все ж слід відзначити, що середній коефіцієнт навченості по кожному критерію вказував, що у студентів на фоні сформованості на достатньому рівні таких якостей як інформативність та цілісність повідомлень, потребують суттєвого покращення саме ті якості мовлення, які визначають характеристики персуазивності.

Аналізуючи підготовлені студентами КГ доповіді-переконання, ми мали можливість пересвідчитись, що студенти надають переваги суто аргументуванню, натомість бракує емоційної та оцінної інформації. Серед інших недоліків варто відзначити такі: близько $\frac{1}{4}$ студентів для переконання співрозмовника використовували інформацію з власного досвіду, з недостовірних джерел, що нівелювало персуазивну функцію повідомлення, відсутність системного використання персуазивних тактик або використання однотипних тактик, здебільшого це тактики прямої аргументації, посилення на авторитетну думку, квантифікації, прямого припису до дії, суб'єктивної оцінки, змішання персуазивного мовлення з інформаційно-нарративним. Однак ще більше труднощів студенти виявили у використанні невербальних та паравербальних засобів реалізації мовленнєвих тактик, тим самим мовлення було позбавлене експресії, емоційності, що суттєво відобразилося на реалізації домінуючої персуазивної стратегії.

Усе це свідчило про те, що переважна більшість студентів не готові до вільного користування англійським усним монологічним мовленням на тактичному рівні.

Експериментальне навчання тривало 40 годин, з яких 20 годин (10 годин аудиторних і 10 годин самостійної роботи) було відведено на навчання студентів продукувати персуазивне мовлення в жанрі аналітичного коментаря, а також 20 годин (10 годин аудиторних і 10 годин самостійної роботи). Експериментальне навчання здійснювалося у чотири етапи і за допомогою відповідної підсистеми вправ та завдань: на I етапі (рецептивно-аналітичному) використовувалися рецептивні аналітичні завдання на читання та рецептивні аналітичні

завдання на аудіювання (завдання на інтерпретацію змісту та смислу персуазивних публіцистичних текстів, завдання на визначення тактик персуазивного мовлення, завдання на визначення композиційних та жанрово-стилістичних особливостей аналітичного коментаря / публічного виступу, завдання на визначення можливого прагматичного ефекту); на II етапі (тактико-умовно-комунікативному – некомунікативні вправи (лексичні, граматичні, фонетичні, лінгвосоціокультурні) та умовно-комунікативні репродуктивні вправи (лексичні, граматичні, лінгвосоціокультурні, фонетичні вправи, вправи на конструювання різних персуазивних тактик); на III етапі (репродуктивному) студенти відтворювали зразки текстів з дотриманням домінуючої персуазивної стратегії; на останньому IV етапі (стратегічно-комунікативному) працювали над проектними завданнями.

В експериментальному навчанні застосовувалися два варіанти авторської методики, які різнилися наявністю некомунікативних вправ на тактико-умовно-комунікативному етапі в ЕГ2 та відсутністю цих вправ в ЕГ1.

У ході післяекспериментального зрізу в експериментальних групах було встановлено підсумковий рівень сформованості умінь продукувати майбутніми філологами усне англійське монологічне персуазивне мовлення.

Зведені результати передекспериментального зрізу в КГ та післяекспериментального зрізу в ЕГ1 та ЕГ2 подано в таблиці 3.

Для того, щоб довести, що результати КГ та ЕГ, а також ЕГ1 та ЕГ2 відображають закономірну розбіжність в якості мовленнєвих умінь студентів, ми провели статистичну обробку результатів передекспериментального та післяекспериментального зрізів студентів експериментальних та контрольних груп за допомогою U-критерія Манна-Уїтні [8, 224–245].

Таким чином, у результаті експерименту встановлено, що в обох експериментальних групах, де було запроваджено авторську методику навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення, якість умінь продукувати монологічне персуазивне мовлення виявилася вищою, ніж в контрольних, що підтверджує ефективність обох варіантів розробленої методики. Зіставний аналіз результатів студентів двох експериментальних груп з використанням U-критерія Манна-Уїтні показав, що суттєвих відмінностей щодо ефективності між варіантами А (наявність некомунікативних вправ на тактико-умовно-

Таблиця 3 – Результати передекспериментального та післяекспериментального зрізів за критеріями оцінювання

№	Критерій	Середні показники в групах		
		КГ	ЕГ1	ЕГ2
1	Критерій інформативності повідомлення	4,2	4,042	4,364
2	Критерій цілісності повідомлення	4,1	4,083	4,273
3	Критерій відповідності мовленнєвих тактик домінантній персуазивній стратегії	3,25	4,0	4,182
4	Критерій кількості та розмаїття використання мовленнєвих тактик	3,2	4,042	4,318
5	Критерій відповідності вербальних, невербальних та паравербальних засобів реалізації мовленнєвих тактик	3,3	4,0	4,227
6	Критерій дотримання норм персуазивної комунікації, регламентованої англомовною культурою або субкультурою певних груп	3,4	4,042	4,318
Середній бал навченості		21,388	24,208	26,68
Середній коефіцієнт навченості		0,71	0,81	0,86

комунікативному етапі в ЕГ2) і Б (відсутність некомунікативних вправ на тактико-умовно-комунікативному етапі в ЕГ1) не спостерігається. Однак враховуючи те, що результати студентів ЕГ2 (СКН склав 0,86) за середніми математичними показниками виявилися дещо вищими, ніж результати студентів ЕГ1 (СКН склав 0,81), вважаємо доцільним використовувати у процесі навчання персуазивного монологічного мовлення некомунікативні вправи на тактико-умовно-комунікативному етапі.

Список використаних джерел

1. Беспалько В.П. Опыт разработки и использования критериев усвоения качества знаний / В.П. Беспалько. – Советская педагогика. – 1968. – №4. – С. 52-69.
2. Бикова І. П. Методика планування експерименту як компонент професійної підготовки студента мовного вузу / І. П. Бикова // Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі : Зб. наук. праць. – Вип. 1. – Донецьк : ДонДУ, 1999. – С. 3-6.
3. Бударина Т. А. Определение критериев оценки иноязычной устной речи студентов-журналистов / Т.А. Бударина [Электронный ресурс] // Вестник ТГУ. – 2001. – №5. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/opredelenie-kriteriev-otsenki-inoyazychnoy-ustnoy-rechi-studentov-zhurnalistov>
4. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков (спекурс) / П. Б. Гурвич. – Владимир: ВГПИ, 1980. – 104 с.
5. Лазоренко Л.В. Навчання англомовного монологічного мовлення майбутніх математиків з використанням Веб-квесту: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Лазоренко Людмила Вікторівна; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – 251 с.
6. Пащук В. С. Навчання студентів мовних спеціальностей усного англійського монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Пащук Вікторія Степанівна. – К., 2002. – 247 с.
7. Серегин Н. В. Научная проблематика, гипотеза и критерии успешности теоретической основы педагогического исследования / Н.В.Серегин // Мир науки, культуры, образования. – № 1. – 2012. – С. 147-149.
8. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е.В.Сидоренко. – СПб.: Речь, 2003. – 350 с.

References

1. Bepalko V.P. (1968). Opyit razrabotki i ispolzovaniya kriteriev usvoeniya kachestva znaniy [Experience of Designing and Using of Acquisition Criteria of Knowledge Quality] / V.P. Bepalko. – Sovetskaya pedagogika, № 4. – P. 52-69. [in Russian].
2. Bykova I. P. (1999). Metodika planuvannya eksperimentu yak komponent profesynoyi pidgotovky studenta movnogo vuzu [Methodology of Planning an Experiment as a Component of Professional Development of a Student from HEI of foreign languages] / I. P. Bikova // Aktualni problemy викладання іноземних мов у вищій школі : Zb. nauk. prats, Vip. 1. Donetsk : DonDU. P. 3-6. [in Ukrainian].
3. Budarina T. A. (2001). Opredelenie kriteriev otsenki inoyazychnoy ustnoy rechi studentov-zhurnalistov [Determining the Foreign Language Speaking Evaluation Criteria for Journalism Students] / T.A. Budarina // Vestnik TGU, № 5. Retrieved from <http://cyberleninka.ru/article/n/opredelenie-kriteriev-otsenki-inoyazychnoy-ustnoy-rechi-studentov-zhurnalistov> [in Russian].
4. Hurvyh P. B. (1980). Teoriya i praktika eksperimenta v metodike prepodavaniya inostrannyih yazykov [Theory and Practice of the Experiment in Methods of Teaching Foreign Languages] / P. B. Gurvich. – Vladimir: VGPI. 104 p. [in Russian].
5. Lazorenko L.V. (2016). Navchannya angломовного монологічного мовлення майбутніх математиків з використанням Веб-квесту [Teaching English monologue speech to future mathematicians using Web-Quest]. Thesis...candidate of pedagogical science: 13.00.02 / Lazorenko Lyudmila Viktorivna, Taras Shevchenko National University of Kyiv. 251 p. [in Ukrainian].
6. Paschuk V. S. (2002). Navchannya studentiv movnih spetsialnostey usnogo angliyskogo монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів [Teaching students of language faculties oral monologue speech using authentic feature films]: thesis. ... candidate of pedagogical science: 13.00.02 / Paschuk Viktoriya Stepanivna. Kyiv. 247 p. [in Ukrainian].
7. Seregin N. V. (2012). Nauchnaya problematika, gipoteza i kriterii uspeshnosti teoreticheskoy osnovy pedagogicheskogo issledovaniya [Research topics, hypothesis and success criteria of theoretical basis of pedagogical research] / N.V.Seregin // Mir nauki, kulturyi, obrazovaniya. № 1. P. 147-149. [in Russian].
8. Sidorenko E. V. (2003). Metody matematicheskoy obrabotki v psikhologii [Methods of statistical analysis in psychology] / E.V.Sidorenko. SPb.: Rech. 350 p. [in Russian].

Белоус С. В.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПРОВЕРКА ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ АНГЛИЙСКОЙ УСТНОЙ МОНОЛОГИЧЕСКОЙ ПЕРСУАЗИВНОЙ РЕЧИ

В статье освещаются результаты проверки эффективности разработанной методики обучения будущих филологов английской устной монологической персуазивной речи. Описаны этапы экспериментального обучения и критерии оценивания умений продуцировать монологическое персуазивное высказывание.

Ключевые слова: экспериментальное обучение, критерии оценивания, персуазивная речь, монологическая речь, U-критерий Манна-Уитни.

Belous S.

EXPERIMENTAL VERIFICATION OF METHODS OF TEACHING ORAL PERSUASIVE SPEECH IN ENGLISH FOR PROSPECTIVE PHILOLOGISTS

The article covers the results of the experiment that prove the effectiveness of the suggested methods of teaching prospective philologists oral persuasive speech in English. It presents the stages of the experimental verification and the estimation criteria of the skill to deliver the persuasive speech.

Key words: experiment verification, estimation criteria, persuasive speaking, monologue speech, Mann-Whitney U-test.

Стаття надійшла до редколегії 12.05.2017

УДК 378.046

Надія ВАСИЛЕНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри управління та адміністрування
комунального вищого навчального закладу
«Вінницька академія неперервної освіти»,
м. Вінниця, Україна
e-mail: nadezhdavasilenko@yandex.ua

ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ, ДІЛОВА БЕСІДА, ДІЛОВА НАРАДА

Стаття присвячена проблемі розвитку технологічної компетентності керівників навчальних закладів; показані підходи щодо розвитку ефективних форм професійних комунікацій; розроблені спеціальні правила щодо набуття необхідних знань, вмінь щодо організації та проведення ділового спілкування, ділової бесіди та ділової наради; показані основні прийоми, що дозволяють уникнути конфлікту керівнику навчального закладу.

Ключові слова: ділове спілкування, ділова бесіда, ділова нарада, компетентність, професійна компетентність, технологічна компетентність, управлінська комунікація.

Сучасний етап реформування освіти України характеризується її інтеграцією у світовий освітній простір та передбачає розвитку професіоналізму кадрового потенціалу, підтримання неформальної та інформальної освіти громадою за умов децентралізації в суспільстві. Керівник навчального закладу, рівень його професійної компетентності, зокрема її технологічної складової, є необхідними пріоритетними завданнями неперервної освіти, які набувають нових вимог для їх підготовки. Ці зміни супро-

воджуються створенням нової освітньої парадигми, спрямованої на формування освіченої, творчої особистості, забезпечення умов для розкриття здібностей, використання досвіду, задоволення освітніх потреб особистості. Розуміння освіти як оволодіння особистістю певними знаннями, вміннями і навичками та підготовка їх до життя переосмислюється і замінюється поглядом на освіту як сферу її становлення, знаходження кожним особистого сенсу життя сьогодні. Тобто пріоритетним напрямком дер-